

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In quâ tractatur de Augustissimo Eucharistiæ Sacramento, ac Sacrificio
Missæ, ...

Bosco, Jean a

Lovanii, 1667

Concl. XXVI. Ad ritè celebrandum requiruntur sex instrumenta, videlicet
Amictus, Alba, Cingulum, Manipulus, Stola, & Casula, sive Planeta, idque
sub mortali, nisi parvitas materiæ, vel aliqua ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73377](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73377)

Gregor XIII.
Clem VIII.

constat, quod Gregorius XIII. & Clemens VIII. privilegia Fratrum Minorum, etiam viâ vocis oraculo concessa, ex certa scientia confirmaverint.

§ 10.
An obset
huic doctri-
ne stylus
Curie Rom.
Bassæ.

Neque hæc doctrina est contra stylum Curie Romanæ, quia, ut refert Bassæus in Supplemento verb. *Privilegium* n. 8. Magister Frater Theodorus Stracius, Reverendus Generalis Carmeli, in quadam instructione pro suis Fratribus impressa Romæ anno 1640. quæ fuit approbata à Magistro sacri Palatii, cap. 20. expressè dicit, quod apud ipsum certa est hæc resolutio. Quod non diceret nec approbaret Magister sacri Palatii, si esset contra stylum Romanæ Curie. Plura de hac materia vide apud Bassæum suprâ & in primo tomo verb. *Privilegium* primò n. 8.

Innoc. III.

Venio ad vestimenta sacerdotalia, quæ exponit Innocentius III. lib. 1. de Mysterio Missæ c. 10. dicens: *Sex sunt indumenta communia Episcopi & Presbyteri: Amictus, Alba, Cingulum, Stola, Manipulus, & Planeta. Quia nimirum sex sunt, in quibus communis Episcoporum & Presbyterorum potestas consistit, videlicet, catechizare, baptizare, predicare, consecrare, solvere, & ligare. De his itaque instituitur*

CONCLUSIO XXVI.

Ad ritè celebrandum requiruntur sex instrumenta, videlicet Amictus, Alba, Cingulum, Manipulus, Stola, & Casula, sive Planeta, idque sub mortali, nisi parvitas materiæ, vel aliqua necessitas excuset.

§ 11.
Vnus sacro-
rum vesti-
mentorum
est conve-
nienter ab
Ecclesia in-
stitutus.
Ejus mem-
berunt
Anacletus,

Vnus sacrorum vestimentorum, quamvis ab Hæreticis, dicti Waldenses leu Pauperes de Lugduno (quos novi Hæretici imitati sunt) rejiciatur; attamen quod convenientissimè ab Ecclesia fuerit institutus, clamat tota antiquitas, & dicit ratio naturalis.

Meminit illius Anacletus Papa (successor Clementis, & tertius vel quintus à Petro) in Epistola prima dicens: *Episcopus Deo sacrificans testes (ut præfixum est) secum habeat, & plures, quam alius Sacerdos. Sicut enim majoris honoris gradu fruitur, sic majoris testimonij incremento indiget. In solemnioribus quippe diebus, aut septem, aut quinque, aut tres Diaconos, qui eius oculi dicuntur, & Subdiaconos atque reliquos ministros secum habeat, qui sacris induti vestimentis &c.*

& Step-
hanus Pontifex.

Nec prætereundum testimonium Stephani Papa I. in Epistola Decretali 1. §. 3. ubi sic ait: *Vestimenta verò Ecclesiastica, quibus Domino ministratur, cultuq; divinus omni cum honorificentia & honestate à Sacerdotibus, reliquisq; Ecclesiæ mini-*

stris celebratur, & sacrata debent esse & honesta. Quasi diceret, pertinet ad splendorem & decorem cujusvis sacri ministerii, ut non fiat tantùm veste vulgari & communi, sed ut ipso exteriori apparatu, & sacris indumentis indicetur actionem illam non esse communem & vulgarem, sed sacram.

Ecce ratio naturalis, quam ipse Dominus insinuavit loquens Moyse Exodi 28. & dicens ad eum: *Faciesq; vestem sanctam Aaron fratri tuo laus in gloriam & decorem* verbi 2. *Quantò magis scienda erit vestis sancta Sacerdoti novæ legis sanè tantò magis, quantò Sacrificium novæ legis, præstat Sacrificio veteris legis, veritas umbræ.*

Audite Concilium Tridentinum sess. 21. cap. 5. *Cumque natura hominum ea sit, ut non facile queat sine admixtulis exterioribus ad rerum divinarum meditationem sustollere, propterea pia Mater Ecclesia ritus quosdam, ut scilicet quadam submissa voce, alia verò elatiore in Missa pronuntietur, instituit. Cerecmonias item adhibuit, ut mysticas benedictiones, lumina, thymamata, vires, aliq; id genus multa, ex Apostolica disciplina, & traditione, quo & majestas tanti Sacrificij commendaretur, & mentes fidelium per hæc visibilia Religionis & pietatis signa ad rerum altissimarum, qua in hoc Sacrificio latent, contemplationem excitarentur.*

Plura de hac materia vide apud Suarium disp. 82. sect. 2. ubi §. Dico secundò, breviter explicat significationes sacras singulorum indumentorum, quibus hodie Sacerdos utitur, significationes, inquam, quæ ad mores pertinent.

Observat porrò circa eorum materiam nihil reperiri expressè præscriptum in Ecclesiasticis Decretis, & ideo, inquit, consulendus est usus, ex quo colligitur Amictum & Albam ex linea materia confici debere. Quæ autem hæc sentenda sit materia linea, patet ex supradictis de materia Corporalis. Cætera quatuor indumenta possunt esse ex quacumque decenti materiâ; quò pretiosior, eò melior. Colorum item diversitas in diversis Missis non est de præcepto, sed de convenientia, sicut multa alia, quæ à Rubricis præscribuntur.

De cætero in Concilio Lateranensi sub Innocentio III. (& refertur extrâ de Cultodia Eucharistiæ cap. 2.) statuitur, ut sint munda & nitida ibi: *Præcipimus quoque, ut Oratoria, Vasa, Corporalia & Vestimenta prædicta, id est, vestimenta ministrorum, munda & nitida conserventur. Sanè etsi nullum de hac re foret præceptum positivum, reverentia Christo Domino debita satis superque illam persuadet in tantum, ut si immunditia esset enormis, peccaretur etiam moraliter. Vide superius dicta de munditia Corporalis, quæ indubie magis curanda, propter immediatum contactum Corporis Christi.*

Circa

§ 14.
Forma alia
est artificialis,
alia
moralis.

Circa formam horum vestimentorum, liquet unam esse artificialem, alteram moralem seu sacram. Hæc est benedictio, de qua in sequenti Conclusionem. Illa consistit in certa figura, de qua nihil aliud dicendum occurrit nisi eam omnino servandam esse, quam Ecclesia præscribit; nam sicuti aliarum rerum artificialium quæ talium essentialis forma est figura, sic itidem horum vestimentorum. Quæ proinde destructa, aut certe notabiliter variata, non erunt vestimenta sacerdotalia, ordinata ab Ecclesia ad usum hujus Sacrificii; adeoque perinde erit cum illis sic variatis, aut destructis celebrare, atque sine illis.

Celebrare
sine vesti-
bus sacris
est mortale.

Hoc autem ex genere suo esse peccatum mortale, ut habet prima pars Conclusionis, omnes admittunt; non quidem contra præceptum naturale Religionis, sed positivum Ecclesiasticum in materia Religionis.

§ 15.
Probatur
ex traditio-
ne & con-
suetudine.

Quæris ubi scriptum sit? Respondeo, traditio est, universalis consuetudo est, non quæras amplius. Illa (inquit D. Augustinus Epistolâ 118.) *quæ non scripta, sed tradita custodimus, quæ quidem toto terrarum orbe observantur, dantur intelligi vel ab ipsis Apostolis, vel plenariis Conciliis, quorum est in Ecclesia saluberrima auctoritas, commendata atque statuta retineri. Et infra: Similiter etiam si quid horum tota per orbem frequentat Ecclesia: nam hoc, quin ita faciendum sit, disputare insolentissima insana est.*

S. Aug.

Gravitas
colligitur
ex can. 9.
dist. 23.

Interim gravitas hujus præcepti colligi potest ex can. Ecclesiastica 9. d. 23. qui desumptus est ex Concilio Bracc. III. c. 3. ubi sic legitur: *Modis omnibus convenit . . . ut cum Sacerdos ad solemnia Missarum accedit, aut per se Deo Sacrificium oblaturus, aut Sacramentum Corporis & Sanguinis Domini nostri Jesu Christi sumpturus, non aliter accedat quàm Oratio (id est, Stola) utroque humero circumseptus, sicut & tempore Ordinationis sue dignoscitur consecratus; ita ut de uno, eodemque Oratio cervicem pariter, & utrumque humerum premens, signum in suo pectore præparet crucis. Si quis autem aliter egerit, excommunicationi debita subiaceat.*

Braccarense.

§ 16.
Parvitas
materie po-
tenter excu-
sare.

Sed quoniam quæ ex genere suo sunt mortalia (sicuti omnia peccata contra virtutem Religionis) sæpè ex parvitate materię sunt venialia; cur Sacerdos sacrificans sine Cingulo non possit excusari à mortali? Similiter utens Stola pro Cingulo, Manipulo longo pro Stola, Stola pro Manipulo? Parem enim habent benedictionem, & eandem formam; nam Cingulum non determinat sibi aliquam aliam specialem figuram; major autem vel minor longitudo non refert, si usum non impediatur. Unde multi probabiliter docent id posse fieri, nec meminisse videntur alicujus peccati, vel saltem venialis, estò fieret sine aliqua necessitate.

§ 17.
Atz ommissio
Cinguli sit

Quod attinet ad primum casum, communis opinio est, omissionem cujuscumque vestis

ex sex, in Conclusionem enumeratis, esse sufficientem materiam peccati mortalis. Contrarium existimat Thomas Tamburinus lib. 1. cap. 3. §. 1. n. 3. de omissionem Cinguli. Cur enim hic, ut ferè in aliis materiis, hæc parvitas agnoscenda non sit? Immo in hac, de qua agimus, parvitate materię excusari etiam à veniali, ob casum necessitatis probabile est; quia necessitas videtur sufficiens ad excusandum eum, qui omittit rem ex se levem. Hæc Tamburinus.

parva ma-
teria?

Affirmat
Tamburi-
nus.

Et addit: Gradus verò necessitatis non est hic valde strictè accipiendus. Quare necessitas audiendi & celebrandi Sacrum die Festivo, fervor devotionis, & tentato voluntas tentationem eo remedio superandi, immo & Sacerdoti non diviti opportunitas eleëmofynæ, satis superque in prædicta parvitate, etiam à veniali celebrantem excusabit.

Que ne-
cessitas ex-
cuset etiam
à veniali.

Ex quo inferit nu. 5. ut quamvis deficiente aliquâ ex vestibus majoribus, v. g. Alba, Casula &c. deobligemur à dicendo, vel audiendo Sacro in die præcepti, quia hoc præceptum non obligat, nisi quando Missa haberi debito modo potest, non tamen deobligemur deficiente aliquâ ex minoribus; quia tunc, ut dictum est, potest dici Missa. Quamvis si deobligari etiam velis, possis; quia licet tibi sequi opinionem contrariam, quòd scilicet nec deficiente aliquâ ex minoribus, liceat Missam celebrare. Hucusque Tamburinus.

Hæc sententia magis placeret, si plures pro se haberet Auctores. Nihilominus, quia obligatio mortalis est valde odiosa, & minimè multiplicanda sine gravi fundamento, quòd hic non habeo, arbitror planè illam esse probabilem, & videri posset alicui ut talis admittenda ab his, qui docent, solum esse peccatum veniale celebrare cum Cingulo non benedicto extra necessitatem, & in illa nequidem veniale. Etenim uti vestibus non benedictis, perinde videtur esse ac nullis uti, cum benedictio sit forma moralis seu sacra, non minùs essentialis, quàm figura, quæ est forma artificialis.

§ 18.
Sententia
Tamburi-
ni vide-
tur proba-
bilis.

Dices: ergo Scotus debet admittere, licitum esse celebrare sine Cingulo, etiam extra necessitatem. Probatur Consequentia, quia docet 4. dist. 13. qu. 2. n. 9. licere extra necessitatem uti Cingulo non benedicto, ibi: *In quibusdam tamen locis consuetudo obtinuit, quòd non oportet Cingulum benedicti, & sic non apparet quin liceat uti Cingulo non benedicto.*

§ 19.
Obiectio-
nes.

Scotus

Et sanè quis audeat negare Ecclesiam potuisse præcipere usum Cinguli independentem à benedictione, vel si dependenter, solummodò tamquam à conditione accidentali minoris momenti?

Præterea Diana parte 2. tract. de celebrat. Miss. resol. 68. cum Henriquez, Paludano, Cccc 3 Richar-

Diana

Richardo, Sylvestro, & Fagundez, quos citat, docet Sacerdotem qui sine necessitate celebraret cum Cingulo non benedicto, probabiliter peccare tantum venialiter, vel cum eo & toto fracto & abrupto, & hoc ratione parvitatis materiæ; putas hi omnes admitterent tantum esse peccatum veniale celebrare Albâ planè defluente absque ullo omnino Cingulo? Cur ergo illos non citat Tamburinus?

520. *Solvitur.* Respondeo, citat Dianam (sed mendosè resol. 8. loco 68.) dum ex ipso enumerat necessitates, quæ excusant celebrationem cum Cingulo non benedicto ab omni peccato. Et verò quæ differentia tanta inter Cingulum totum fractum & abruptum, & non Cingulum, ut sine Cingulo celebrare sit peccatum mortale, cum Cingulo autem totaliter fracto & abrupto solum veniale? Certè ratio Dianæ videtur probare, utrumque tantum esse veniale. Sed quæ illa? Est enim (inquit) materiæ levis, & indumentum minus in se considerabile, quàm quodcumque aliud; immo indumentum non est, sed indumentorum ligatura.

Porro licet non negem Ecclesiam potuisse præcipere Cingulum non benedictum; unde constat id fecisse? Ex consuetudine, inquis, à Scoto adducta, quæ abrogavit benedictionem, retinuit autem substantiam Cinguli, sive abrogavit necessitatem formæ moralis, reliquit autem necessitatem formæ artificialis.

Respondeo, si verum est, quod consuetudo in aliquibus locis abrogaverit necessitatem formæ moralis, sive benedictionis Cinguli, respondeo, inquam, in iisdem locis fortè etiam abrogasse necessitatem formæ artificialis, id est, ipsius Cinguli, & solum eo uti Sacerdotes ad decentem compositionem Albæ, quæ, nisi Sacerdos succingeretur, ordinariè ad terram ipsam deflueret, & impediret commodum Sacerdotis incessum. Certè vel ex illa consuetudine apparet Cingulum esse minoris momenti cæteris indumentis, cum hæc nusquam consuetudine sint abolita, seu quoad substantiam, seu quoad benedictionem.

521. *Necessitas excusat omissam quædam vestimenta mortalia.* Cæterum censent viri graves, teste Suariorum disp. 82. sect. 3. §. *Secundo dicendum*, præmittere in casu necessitatis unum, vel alterum ex his vestimentis, præsertim ex minoribus, ut Stulam, vel Cingulum, non esse peccatum mortale.

Sed numquid (interrogat quidam Auctor) erit veniale? Sanè secundum commune axioma Theologorum, Necessitas non habet legem; præsertim humanam, id est, per necessitatem tollitur, sive impeditur obligatio legis respectu patientis necessitatem, tollitur, inquam, seu impeditur in actu secundo, & cum illa obligatio sit indivisibilis, impeditur tota, ubi autem non est obligatio, non est peccatum, nequidem veniale.

Dices: mortale sit veniale ex parvitate materiæ; atqui necessitas facit, ut materia ex magna fiat parva: ergo dabitur necessitas excusans à mortali, & non à veniali. Probatur Minor in casu præsentis; quia dum est necessitas audiendi Sacrum, omisso, v. g. Cinguli vel Manipuli censetur levis deordinatio, quæ aliàs ex se esset gravis.

Sed hoc est, quod quaeritur; cum enim seclusâ lege Ecclesiasticâ, nulla sit deordinatio, & ex supposito per legem Ecclesiasticam sit deordinatio gravis, si hæc tollitur per necessitatem, quare non etiam deordinatio levis?

Quia, reponis, lex illa non tantum obligat sub mortali, sed etiam sub veniali juxta capacitatem materiæ; jam autem omisso Cinguli in talibus circumstantiis non est capax gravis obligationis, sed dumtaxat venialis.

Audio, & quaeso te, num etiam præceptum Ecclesiæ jejunandi, vel audiendi Missam diebus Dominicis & Festis, obligat sub mortali, & veniali pro diversis circumstantiis? Fortè datur aliqua necessitas quæ excusat à mortali, & non à veniali?

Aliud est quando agitur de irreverentia naturali, quæ v. g. fieret Corpori Christi in Eucharistia per contactum manuum fordidarum, per sumptionem in malo statu &c. si quidem ratio naturalis non dicitur irreverentiam in omni hujusmodi contactu aut sumptione, sed dumtaxat in contactu aut sumptione, quæ fieret sine aliqua justa causa, adeo ut objectum prohibitionis non sit nudus contactus, vel sumptio, sed contactus vel sumptio sine justa causa; ut proinde defectus justæ causæ sit parziale objectum. Prohibetur namque omnis irreverentia rei sacræ; irreverentia autem non erit, si adsit justa causa. Et quoniam irreverentia alia magna est, alia parva, fieri potest, ut causa excuset ab irreverentia magna, secus à parva.

At verò in casu proposito, qualicumque sit necessitas, sive magna sive parva, semper invenitur totale objectum prohibitionis; scilicet celebratio Missæ sine Cingulo. Si ergo semel illa celebratio Missæ est materia magna, semper erit; & per consequens vel erit peccatum mortale, vel nullum erit peccatum, nisi constet de contraria mente Legislatoris. Hæc dicta sint inquisitionis seu disputationis gratiâ, non intentione quidpiam resolvendi.

Interim dari posse necessitatem, quæ excuset celebrationem Missæ sine Manipulo, vel Cingulo ab omni peccato, vix dubito. Et talis erit necessitas mortis, aut alterius mali æquivalentis: si v. g. diceretur Sacerdoti, non in contemptum Religionis (ad quem cooperari, vel saltem exterius, semper est peccatum contra præceptum naturale Religionis) sed in alium indifferentem finem; v. g. ad hoc, ut

Sect. 5. De solemn. Missa Sacrificii cerem. Concl. 27. 573

ut alii audiant Sacrum; si, inquam, diceretur: *Vel celebrandum tibi est sine Manipulo, vel statim moriendum.* Quid si diceretur: *Celebra sine Placenta?* Fortè & illam omittere non erit peccatum.

Quid si ergo ad hoc veniretur: *Aut Sacrificium offeres sine omnibus vestibus sacris, aut morieris?* Putant aliqui meliùs fore, ut sine Sacrificio corpus occideretur, quàm per Sacrificium anima moreretur. Rationem dant disparitatis, quia sine omnibus non evitabis scandalum, & irreverentiam magnam, sine aliqua dumtaxat evitari posse, probabilissimum est. Ita Tamburinus suprà n. 6. in fine secutus Suarium disp. 82. sect. 3. §. Secundo dicendum.

Sed hæc sententia Navarro videtur nimis dura. Sic inquit ille Auctor cap. 25. Manual. n. 84. Et peccat qui sine omnibus vestibus sacris, aut sine Corporalibus, aut sine libro, saltem continente Canonem, scilicet, *Te igitur*, usque ad Communionem, celebrat, juxta Sanctum Antoninum 3. part. tit. 13. cap. 6. §. 6. etiamsi Festum urgeret, juxta eundem ibidem: etiamsi aliter mortem vitare nequeat, secundum Caietanum 1. 2. qu. 69. art. 4. (quod nobis satis durum videtur) licet si celebrat, non fiat irregularis.

Navarrum sequitur Emanuel Sa correctus verb. *Missæ*, n. 13. dicens: Nec ob vitandam mortem quidam aiunt celebrandum sine vestibus sacris, aut libro; at meliùs alii, Ecclesiam non obligare cum tanto periculo. Hæc ille.

Huic sententiæ lubens subscribo, si solum agitur de transgressione legis Ecclesiasticæ. Nam ut communiter docent Theologi in tract. de Legibus; Lex humana non obligat cum periculo vitæ, aut alterius gravis nocementi, nisi actus justè præceptus, per se habeat hujusmodi periculum annexum, vel non observantia cedat in formalem contemptum legis, scandalum proximi, aut implicitam fidei abnegationem. Jam autem celebratio cum sacris vestibus per se non habet annexum periculum vitæ, ut clarum est, & aliunde fieri potest, ut celebratio sine vestibus sacris non cedat in formalem contemptum legis, scandalum proximi, aut implicitam fidei abnegationem; v. g. tempore persecutionis ad instantiam fidelium, ut fortes & constantes permaneant in confessione fidei.

Si dixeris; saltem est magna irreverentia tam tremendum Sacrificium offerre sine ulla veste sacra; magna, inquam, irreverentia contra præceptum naturale Religionis.

Respondeo; irreverentiam naturalem in pluribus casibus excusat necessitas mortis, aut alterius mali æquivalentis, ut patet quando ex metu mortis administratur Sacramentum indigno, suscipitur ab indigno &c. Cur non simili-

ter metus mortis posset excusare irreverentiam, quæ aliàs committeretur contra jus naturale celebrando sine vestibus sacris? Non video quid obstat.

Procul dubio ratio naturalis dicat, planè conveniens esse, ut res tam sacra, non communibus, sed sacris vestibus peragatur; attamen id esse omnino necessarium non convincit. Christus Dominus nonne sine his vestibus Sacrificium instituit & obtulit? Apostolos quoque à principio semper fuisse usos hujusmodi vestibus, idque benedictis, unde constat? Igitur tam forma artificialis harum vestium, de qua hæctenus facti egimus; necessaria est solo jure Ecclesiastico, quàm forma moralis, id est, benedictio, de qua superest questio; quomodo, & à quo fieri debeat. Pro Respon- sione erit

CONCLUSIO XXVII.

Vestes Sacerdotales debent benedici juxta ritum, qui præscribitur in Pontificali Romano, idque à legitimo ministro, id est, ab Episcopo, vel aliis habentibus à Pontifice facultatem.

Necessitas benedictionis luculenter patet tum ex can. *Vestimenta* 42. de Consecrat. dist. 1. ubi sic dicitur: *Vestimenta Ecclesiastica, quibus Domino ministratur, & sacrata debent esse & honesta: tum ex continuo & universali usu Ecclesiæ. Et quis prudenter dubitet, an juxta ritum Pontificali Romani debeat fieri illa benedictio?*

Statuentes (inquit Clemens VIII.) Pontificale prædictum nullo unquam tempore in toto, vel in parte mutandum vel ei aliquid addendum, aut omnino detrahendum esse, ac quoscumque qui Pontificalia munera exercere, vel alias que in dicto Pontificali continentur facere, aut exequi debent, ad ea peragenda & præstanda ex huius Pontificalis præscripto & ratione teneri, neminemque ex his, quibus ea exercendis, & faciendis manus impositum est, nisi formulis, que hoc ipso Pontificali continentur servatis satisfacere posse. Omnibus igitur &c. Hæctenus Pontifex Bulla: *Ex quo in Ecclesia Dei* 38. apud Cherubinum, & solet præfigi Pontificali.

Porro hujusmodi benedictionis legitimum ministrum esse Episcopum, lippis notum est atque tonforibus. Quid enim aliud clamat Pontificale Romanum? Quid aliud praxis Ecclesiæ? Quid consecratio Ecclesiarum, Altarium, & aliarum rerum que Chrismate unguuntur? Quid collatio sacerorum Ordinum?

Si,

§ 28. Vestes sacre necessitudo benediciuntur, ut usus Ecclesiæ.

& Pontificale cum decretis observantur. Clem. VIII.

§ 29. Istius benedictionis minister ordinarius est Episcopus.

525. An ex metu mortis possit sacerdos celebrare sine omni veste sacra?

Tamburinus.

Suarez.

Sententia affirmans.

Navarrum.

S. Antoninum.

Caietanum.

Emanuel Sa.

526. cui subscribitur Auctor.

527. Objectio.

Responsio.